

263. 3.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Algemeene beschouwingen.

De uitvoering van de Pensioenwet 1922 maakt het wenschelijk artikel 26 van de Nijverheidsonderwijswet zoodanig te wijzigen, dat het Rijk ook bijdraagt in de kosten verband houdende met de pensionneering van directeuren, leeraren en het overige personeel der gesubsidieerde nijverheidsscholen.

Deze gelegenheid is te baat genomen om tevens eenige technische verbeteringen van formeelen aard in de wet aan te brengen.

Voorts is bij de toepassing van de wet gebleken, dat eenige artikelen tot verschil van opvatting aanleiding kunnen geven. De ondergeteekende acht het wenschelijk in deze gevallen de oorspronkelijke bedoeling duidelijker tot uitdrukking te brengen.

Artikel 1. De voorgestelde wijziging beoogt duidelijker te doen uitkomen dat het nijverheidsonderwijs aan de onder c genoemde inrichtingen slechts voor zoover het een van het gewone nijverheidsonderwijs afwijkend karakter draagt, aan de voorschriften van de Nijverheidsonderwijswet onttrokken zal zijn. In de praktijk heeft zich het geval voorgedaan, dat aan een instituut ter verzorging van een der in dit artikel genoemde categorieën van gebrekkigen onderricht in een der nijverheidsonderwijsvakken wordt gegeven, geheel afgescheiden van het algemeen vormend onderwijs. Met deze mogelijkheid is bij het redigeeren van het oude artikel niet voldoende rekening gehouden. Het behoeft geen nader betoog, dat wanneer dit onderwijs in geen enkel opzicht verschilt van het gewone nijverheidsonderwijs, aan normale leerlingen gegeven, geen aanleiding bestaat, deze wet niet op dit onderwijs toepasselijk te verklaren.

Artikel 2. Het hier bedoelde artikel 4 der Gezondheidswet is gelijkloidend aan artikel 16 dezer wet, zooals die na de wijziging in 1919 luidt. Door het ontbreken van een nadere aanduiding van de wet was dit niet duidelijk.

Artikel 3. De voorgestelde wijziging is slechts een tekstverbetering. Het heeft in de bedoeling van den wetgever gelegen slechts de *gesubsidieerde gemeentelijke* scholen onder deze bepalingen te doen vallen. Volgens de letter van de oude redactie zouden ook de niet-gesubsidieerde gemeentelijke scholen onder deze bepalingen vallen. Bij de uitvoering van de wet met name in de artikelen 7, 8 en 32 van den algemeenen maatregel van bestuur van 11 Juli 1921, (*Staatsblad* n°. 921) zijn dan ook de niet-gesubsidieerde gemeentelijke scholen ten opzichte van de in de hier vermelde artikelen bedoelde onderwerpen vrij gelaten.

Artikel 4. De bepaling van het voorgestelde nieuwe lid voorziet in een leemte. De benoeming van den directeur en de leeraren van de Rijksscholen wordt geregeld in artikel 21

der wet, van de gesubsidieerde scholen in artikel 22 en van de gemeentelijke niet-gesubsidieerde scholen in het eerste lid van artikel 23.

Artikel 5. Het verschil van opvatting, dat zich bij artikel 25 der wet voordeed, bestaat hierin, dat, ofschoon het verleenen van subsidie in hoogste instantie ter beslissing berust bij den Minister, men door het gebruik van de uitdrukking „wordt . . . subsidie gegeven”, meent, dat wanneer de door de wet gestelde vereischten vervuld zijn, automatisch subsidie moet volgen.

Hoe juist het gezien is de beslissing daarover aan de Regeering voor te behouden, kan beter dan ooit in deze tijden blijken, nu de vraag of subsidie kan worden verleend niet alleen aan onderwijsbelangen behoeft getoetst te worden, maar grootendeels afhankelijk is van de algemeene financieele draagkracht van de schatkist. Het komt daarom raadzaam voor de redactie te volgen, welke in de Middelbaar-Onderwijswet is gekozen.

Zevende lid. De bewoordingen van de slotzinsnede van het derde lid van dit artikel en van het zevende lid, hebben herhaaldelijk tot twijfel in de toepassing aanleiding gegeven. Het derde lid brengt in mindering van de bijdrage der gemeente subsidiën en bijdragen van derden. Het zevende lid brengt in mindering van de netto-kosten, dus in mindering van de bijdrage van Rijk en gemeente beiden, de buitengewone inkomsten. Daar bijdragen van derden en buitengewone inkomsten begrippen zijn, welke elkaar in bijzondere gevallen kunnen dekken, is hier een aanleiding tot twijfel bij de toepassing van de vermindering. Deze twijfel wordt opgeheven, door in het zevende lid naast inkomsten van buitengewone aard, bijdragen van derden te noemen, waardoor deze dus buiten het begrip inkomsten van buitengewone aard worden gehouden — maar voor deze bijdragen, willen zij in mindering komen van de netto-kosten als eisch te stellen, dat zij door den derde met name voor die vermindering zijn aangewezen. Zonder die aanwijzing komen bijdragen van derden dus immer ten bate van de bijdrage door de gemeente alleen.

De toevoeging aan het zevende lid van dit artikel strekt ter verduidelijking, dat de opheffing van een school niet ontslaat van de bijdrage in die kosten, welke tijdens het bestaan van de school ontstaan zijn, doch na de opheffing blijven voortbestaan. Zoo bij voorbeeld de wachtgelden van het personeel, rente enz. van wellicht nog niet geheel afgeloste geldleeningen, e.d. De toevoeging stelt vast, dat deze kosten eveneens netto-kosten zijn, d.w.z. die kosten, in welke Rijk en gemeente tezamen bijdragen. Zij, die tijdens het bestaan van de school tot bijdrage verplicht waren, zullen zich dus na de opheffing daaraan niet kunnen onttrekken op grond, dat zij voor een school hadden bij te dragen, en deze verplichting dus met het oog op het wegvallen van de school ook moet worden geacht te zijn opgeheven.

Artikel 6. Tot dusverre werden de wachtgelden onder den post „salarissen” opgenomen. Het komt den ondergeteekende juist voor de wachtgelden met name te vermelden.

Wat de kosten, verband houdende met de pensionneering, betreft, zij in herinnering gebracht, dat in de Memorie van Antwoord met betrekking tot artikel 39 van de Pensioenwet 1922 naar aanleiding van deze bepaling wordt opgemerkt:

„In het stelsel der geldelijke bemoeiing van het Rijk met deze takken van bijzonder onderwijs zou niet passen een bepaling, krachtens welke de bijdragen voor de leerkrachten geheel of voor een deel rechtstreeks uit de Staatskas zouden worden betaald. De bijstand moet evenwel worden verleend langs den weg van subsidieverhooging. Een voorziening in dien zin zal de Regeering in overweging nemen”.

De woorden „voor zoover en tot zolang zij niet tot rijks-pensioen gerechtigd zijn” zouden zich tegen een voorziening in dezen zin verzetten. Daar ook thans de noodzakelijkheid

Wijziging en aanvulling der Nijverheidsonderwijswet.

bestaat in de bedoelde uitgaven aan de scholen naar den maatstaf van het Rijkssubsidie bij te dragen, kunnen de bedoelde woorden niet blijven gehandhaafd. Van deze gelegenheid ware tevens gebruik te maken om te voorzien in het volgende: het beginsel van de Pensioenwet 1922 is, dat de gemeentebesturen vrij zijn om het verhaal bedoeld in artikel 36 dier wet al of niet uit te oefenen. (Op het personeel der bijzondere gesubsidieerde scholen moet, krachtens vorenaangehaald artikel, dit verhaal worden uitgeoefend.) Gaat een gemeentebestuur niet over tot het bedoelde verhaal, dan zou het Rijk 70 pct. moeten bijdragen van de kosten, die daardoor worden veroorzaakt. Dit dient, indien zulk een verhaal wel ten opzichte van Rijkspersoneel wordt uitgeoefend, te worden voorkomen. Met het oog hierop wordt voorgesteld de omschrijving van de kosten onder *h* van artikel 26 door eene geheel nieuwe te vervangen, waarin een en ander zijne voorziening vindt.

Artikel 7. Eerste lid. De voorgeschreven datum behoeft wijziging om administratieve redenen en in verband met de termijnen gesteld in het Koninklijk besluit van 11 Juli 1921, (*Staatsblad* n°. 920) zooals dit is gewijzigd bij Koninklijk besluit van 26 April 1922 (*Staatsblad* n°. 233).

Tweede lid. Vele gemeentebesturen hebben de gewoonte eerst aan het eind van het dienstjaar of nog later de ingevolge artikel 25 derde lid verschuldigde bijdragen te voldoen. Het gevolg hiervan is, dat de schoolbesturen bij gebrek aan kasmiddelen, willen zij op tijd de salarissen uitbetalen, zich

genoodzaakt zien gelden op te nemen. De kosten, die daaruit voortvloeien komen weer ten laste van Rijk en gemeente. De voorgestelde wijziging heeft voor de gemeente dus geen nadeelige gevolgen, doch vrijwaart het Rijk voor onnoodige kosten. Tevens is de bepaling opgenomen, dat het voorschot kwartaalsgewijze wordt uitbetaald. Hierdoor wordt hetgeen reeds bij het Rijkssubsidie gebruik was voor Rijks- en gemeentelijk subsidie eenvormig geregeld.

Artikel 8. Eerste lid. De resultaten der afgelegde examens gaven niet zelden den indruk, dat de kandidaten meer het verkrijgen van een objectieven waardemeter voor den stand hunner kennis beoogden, dan wel het verkrijgen van de bevoegdheid in het vak, waarin examen werd afgelegd. Deze omstandigheid geeft ondergeteekende, waar de tegenwoordige toestand van 's lands financiën alleen reeds een verhooging noodzakelijk maken, de vrijheid het bedrag der examengelden met tien gulden te verhoogen en in geval van afwijzing ook voor de eerste herhaling van het examen het in het eerste lid van dit artikel bepaalde bedrag te vorderen.

Artikel 9. Voor de wijzigingen in dit artikel zij verwezen naar de toelichting op artikel 5 van dit ontwerp.

*De Minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen,*

L. TH. DE VISSER.

